

**Wyrok z dnia 14 września 1995 r.
II URN 34/95**

Prawo do świadczeń określonych w ustawie z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, a jeżeli pracownik pobiera zasiłek chorobowy, z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku.

Przewodniczący SSN: Teresa Romer, Sędziowie SN: Kazimierz Jaśkowski, Jerzy Kuźniar (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Stefana Trautsołta, po rozpoznaniu w dniu 14 września 1995 r. sprawy z wniosku Jana S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. o rentę inwalidzką, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 maja 1994 r., [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.

U z a s a d n i e n i e

Wnioskodawca Jan S. we wniosku z dnia 9 stycznia 1991 r., złożonym za pośrednictwem zakładu pracy, dochodził przyznania renty inwalidzkiej z ogólnego stanu zdrowia, przytaczając, że w okresach od 12 października 1956 r. do 15 listopada 1957 r., od 10 października 1959 r. do 31 stycznia 1962 r. pracował w gospodarstwie rolnym rodziców, zaś od 2 sierpnia 1963 r. do 8 czerwca 1970 r. we własnym gospodarstwie rolnym. W chwili składania wniosku pozostawał on w zatrudnieniu trwającym do dnia 8 lutego 1991 r., jak wynika ze świadectwa pracy. Faktycznie jednak, wobec niezdolności do pracy, pobierał zasiłek chorobowy od dnia 19 lipca 1990 r., zaś okres zasiłkowy wyczerpał się (ustał) z dniem 8 lutego 1991 r.

Organ rentowy - ZUS Oddział w C. - decyzją z dnia 10 czerwca 1991 r. przyznał wnioskodawcy prawo do dochodzonego świadczenia od dnia 9 lutego 1991 r., tj. od wyczerpania okresu zasiłkowego, przyjmując do jego wyliczenia okres zatrudnienia w wymiarze 20 lat 8 miesięcy i 26 dni oraz okres służby wojskowej i ustalając ostatecznie, iż okres zatrudnienia wynosi łącznie 22 lata 8 miesięcy i 2 dni. Do stażu pracy nie doliczono okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców i własnym, wobec przyjęcia, że wniosek o przyznanie świadczenia został złożony po dniu 31 grudnia 1990 r., a więc na gruncie przepisu art. 131 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), w brzmieniu nadanym przepisem art. 93 ustawy z dnia 20 stycznia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r., Nr 71, poz. 342). Cytowany przepis stanowi, że okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w nim przed 1 lipca 1977 r., a po ukończeniu 16 roku życia, dolicza się przy ustalaniu prawa do świadczenia, jeżeli wniosek o świadczenie złożony został po dniu 1 stycznia 1991 r.

W wyniku odwołania wnioskodawcy Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie wyrokiem z dnia 28 listopada 1991 r., [...] uchylił zaskarżoną decyzję i sprawę przekazał organowi rentowemu do ponownego rozpoznania dla ustalenia faktycznej daty złożenia wniosku. W nowej decyzji z dnia 6 lipca 1992 r. organ rentowy podtrzymał poprzednio zajęte stanowisko co do braku podstaw prawnych do zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym do okresu zatrudnienia, ze względu na datę złożenia wniosku.

Wobec kolejnego odwołania wnioskodawcy, Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie wyrokiem z dnia 5 maja 1993 r. [...] orzekł o jego oddaleniu, przyjmując - za organem rentowym - iż wniosek o świadczenie złożony został w styczniu 1991 r.

Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, oddalając rewizję wnioskodawcy wyrokiem z dnia 26 maja 1994 r. [...]. W uzasadnieniu wyroku Sąd wskazał na istotne znaczenie daty złożenia wniosku wobec treści art. 131 cytowanej ustawy o z.e.p., który znajduje zastosowanie do wniosków złożonych po dniu 1 stycznia 1991 r. Jedynie złożenie wniosku o świadczenie do dnia 31 grudnia 1990 r. dawało podstawę do rozpoznania sprawy w trybie poprzednio obowiązujących przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 r., Nr 24, poz. 133 ze zm.) i doliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym także dla obliczenia wysokości świadczenia.

Od tego wyroku złożył rewizję nadzwyczajną Minister Sprawiedliwości i zarzucając rażące naruszenie prawa, a to art. 3 § 2 k.p.c. oraz art. 121 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, a nadto naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej, dochodził jego uchylenia, a także uchylenia poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie z przekazaniem sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu rewizji wskazano, że wbrew odmiennym twierdzeniom Sądów, w sprawie nie znajduje zastosowania przepis art. 131 ustawy o z.e.p. w brzmieniu nadanym przepisem art. 93 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, a dotychczasowy przepis art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin [...].

Poza naruszeniem prawa zaskarżony wyrok, podobnie jak wyrok Sądu Wojewódzkiego w Częstochowie, narusza interes Rzeczypospolitej Polskiej, bowiem pozbawienie pracownika świadczenia emerytalno-rentowego w przysługującej mu wysokości na skutek błędnej wykładni prawa jest sprzeczne nie tylko z przepisami prawa, ale nadto z konstytucyjnymi zasadami demokratycznego państwa prawnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest nieuzasadniona mimo trafności wywodów dotyczących przepisu art. 131 ustawy o z.e.p. w brzmieniu nadanym art. 93 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i jego niestosowania w okresie między datą wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1991 r.), a datą ukazania się Dziennika Ustaw, w której ją opublikowano (26 stycznia 1991 r.).

Sąd Najwyższy w obecnym składzie w pełni podziela dotychczasowe orzecz-

nictwo w tym zakresie stwierdzające, że skoro data wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. wyprzedziła datę jej ogłoszenia w Dzienniku Ustaw, ta nastąpiła bowiem 26 stycznia 1991 r., należy przyjąć, że wnioski o doliczenie okresów prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w nim po ukończeniu 16 lat, lecz przed 1 lipca 1977 r. do okresu zatrudnienia, w celu uzyskania zwiększenia świadczeń emerytalno-rentowych z tytułu zatrudnienia ponad okres 20 lat, zgłoszone do dnia ogłoszenia ustawy, a więc do dnia 26 stycznia 1991 r., winny podlegać rozpoznaniu na podstawie przepisów dotychczasowych (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 1994 r., II URN 57/93, OSNCP 1994 z. 10 poz. 194, z dnia 8 listopada 1994 r., II URN 41/94, OSNAPiUS 1995 nr 4 poz. 54 oraz z dnia 18 listopada 1994 r., II URN 44/94, OSNAPiUS 1995 nr 6 poz. 80).

Powyższe jednak nie ma znaczenia w okolicznościach sprawy, co zostało pominięte w wywodach Sądu Apelacyjnego i Wojewódzkiego oraz w decyzji organu rentowego. Według niewątpliwego stanu faktycznego, wniosek o świadczenie rentowe został złożony w zakładzie pracy w dniu 9 stycznia 1991 r. i ta data jest miarodajna wobec treści § 9 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 r., Nr 10, poz. 49 ze zm.), a więc w czasie, gdy wnioskodawca pozostawał w stosunku pracy pobierając zasiłek chorobowy do dnia 8 lutego 1991 r.

Stosownie do art. 76 ustawy o z.e.p. prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, a jeżeli pracownik pobiera zasiłek chorobowy, prawo do emerytury lub renty inwalidzkiej powstaje z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku. Uzależnia więc on prawo do świadczenia emerytalno-rentowego od zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego.

W wyroku z dnia 7 czerwca 1995 r., II URN 56/94, Sąd Najwyższy szeroko rozważał powyższe okoliczności prawne stwierdzając, że "korelację pomiędzy prawem do świadczenia, a pobieraniem zasiłku chorobowego określa jedynie art. 76 ustawy o z.e.p.", zaś "wykładnia gramatyczna tego przepisu wskazuje, że pomimo spełnienia się wszystkich warunków do nabycia prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej, prawo do tych świadczeń nie powstaje podczas pobierania zasiłku chorobowego".

Ogólne zasady wypłaty świadczeń, w tym art. 99 ustawy o z.e.p. stanowią, że świadczenia wypłaca się od dnia powstania prawa do tych świadczeń, jednak za okres nie dłuższy niż 3 miesiące kalendarzowe poprzedzające miesiąc, w którym zgłoszono wniosek, co wskazuje, że prawo do świadczeń może powstać zarówno przed dniem zgłoszenia wniosku, jak i po nim. Podobna w swej istocie zasada wynika również z art. 155 ust. 2 ustawy o z.e.p., według którego przepisy ustawy stosuje się również do wniosków o świadczenie zgłoszonych przed dniem jej wejścia w życie, jeżeli choćby jeden z warunków do przyznania świadczenia został spełniony po tym dniu.

Odnosząc powyższe rozważania do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy przyjdzie więc stwierdzić, że wnioskodawca Jan S. nabył prawo do dochodzonej renty inwalidzkiej z ustawy o z.e.p. po wyczerpaniu okresu zasiłkowego (zaprzestaniu pobierania tego zasiłku), tj. od dnia 9 lutego 1991 r.

W tej dacie obowiązywał już przepis art. 131 ustawy o z.e.p., który pozwalał na doliczenie do okresów zatrudnienia, okresów prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, przypadających przed

dniem 1 lipca 1977 r. jedynie przy ustalaniu prawa, a nie dla zwiększenia świadczenia.

W ostatecznym więc rezultacie tak zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach, jak i poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego w Częstochowie odpowiadają prawu, mimo błędnego uzasadnienia.

Z tych względów brak podstawy do uchylecia zaskarżonego wyroku, co spowodowało oddalenie rewizji nadzwyczajnej w myśl art. 421 § 1 k.p.c.

=====